

Kadın Cinayetleri Haberlerinin Sunumunda İdeolojik Üretim: Eleştirel Söylem

Çözümlemesi Yaklaşımı

Yağmur ÖNGÜN

Anadolu Üniversitesi

İletişim Bilimleri Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Eskişehir

yagmurongun35@gmail.com

Ömer ÖZER

Anadolu Üniversitesi

İletişim Bilimleri Fakültesi, Gazetecilik

Bölümü Eskişehir

omerozer@anadolu.edu.tr

Özet

Bu çalışmada 2018 yılında Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerinin Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde sunumu ele alınmıştır. Söz konusu gazetelerin seçilmesinin nedeni, sahiplik yapılarının farklı olması, Cumhuriyet’in düşünce, Sabah’ın ise popülist çizgide yer almasıdır. Aynı zamanda Cumhuriyet gazetesi siyasal iktidara karşı muhalif bir duruşa sahiptir ve merkezden sola doğru bir çizgiyi temsil etmektedir. Sabah gazetesi ise siyasal iktidara yakın olmakla birlikte, merkezden sağa doğru bir çizgiyi izlemektedir. 2018 yılının seçilmesinin nedeni, çalışmaya başlanmasına kadar olan sürede en fazla kadın cinayetinin işlendiği yıl olmasıdır. Temel teze göre, medya, haberleri ideolojik olarak sunmaktadır.” Temel amaç “gazetelerde yer verilen kadın cinayetleri haberlerinde ideolojik üretimin nasıl yapıldığını ortaya koymaktır.” Kadın cinayetleri toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en büyük sonuçlarından biridir. Bu toplumsal sorun bir hak ihlalini ortaya koymaktadır. Bu nedenle çalışmaya konu edinilmesi önem taşımaktadır. Haberler, Teun Adrian van Dijk’in sosyo-bilişsel eleştirel söylem çözümlemesi yaklaşımı çerçevesine sokulabilecek makro-mikro modeline göre incelenmiştir. Her ne kadar farklı çizgide olsalar da gazetelerin kadın cinayetlerine karşı tutumu genel olarak benzerdir. Her iki gazetede de cinsiyetçi yaklaşıma rastlanmaktadır. Aynı zamanda haberler ataerkil sistemin çıkarları üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla haber söylemleri belirli kalıplarla kurulmuştur. Cumhuriyet gazetesi zaman zaman kadın cinayetine karşı eleştirel yaklaşıma çalışmıştır. Ancak haber içeriğinde ideolojik üretimden kaçınamamıştır. Sabah gazetesi, Cumhuriyet gazetesine göre haberleri daha sansasyonel biçimde sunmuştur. Kadın cinayetine ilişkin bir eleştiriye ya da karşı bir tavra rastlanmamıştır. Genel sonuca göre, Cumhuriyet ve Sabah incelenen haberlerin söyleminde ideolojik üretim yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kadın Cinayetleri, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Haber, Cumhuriyet, Sabah.

Ideological Production in the Presentation of Femicide News: A Critical Discourse

Analysis Approach

Abstract

In this study, the presentation of femicides in Cumhuriyet and Sabah newspapers in Turkey in 2018 is examined. The reason for the selection of these newspapers is that their ownership structures are different, Cumhuriyet is an opinion newspaper and Sabah is a populist newspaper. At the same time, Cumhuriyet newspaper has an oppositional stance against the political power and represents a line from the center to the left. Sabah newspaper, on the other hand, is close to the ruling party and follows a line from the center to the right. The year 2018 was chosen because it was the year with the highest number of femicides in the period leading up to the start of the study. According to the main thesis, the media presents the news ideologically." The main objective of the study is "to reveal how ideological production is made in the news on femicides in newspapers." Femicide is one of the major consequences of gender inequality. This social problem reveals a violation of rights. Therefore, it is important to make femicide the subject of this study. The news is analyzed according to the macro-micro model of Teun Adrian van Dijk, which can be put into the framework of the socio-cognitive critical discourse analysis approach. Although they are on different lines, the attitude of the newspapers towards femicides is generally similar; a sexist approach is found in both newspapers. At the same time, the news in both is based on the interests of the patriarchal system. As a result, news discourses follow certain patterns. Cumhuriyet occasionally tried to take a critical stance against femicide. However, it could not avoid ideological production in its news content. Sabah presented the news in a more sensationalized manner than Cumhuriyet. No criticism or attitude against femicide was encountered. According to the results of the study, Cumhuriyet and Sabah engaged in ideological productions in the discourse of the analyzed news.

Keywords: Femicide, Critical Discourse Analysis, News, Cumhuriyet, Sabah.

Giriş

Türkiye’de günümüzün en önemli toplumsal sorunlarından biri, kadın cinayeti olmaktadır. Kadınlar, eril şiddete her geçen yıl daha fazla maruz kalmakta ve çoğunlukla eşleri ya da partnerleri tarafından öldürülmektedir. Bu durumun en büyük nedenlerinden biri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bunun getirisi olan ataerkil sistemdir. Nitekim geçmişten günümüze kadar kadın, ataerkil toplum yapısı içinde her zaman ikinci plana atılmıştır (Güneş ve Yıldırım, 2019: 938) İstatistiklere bakıldığında kadın cinayetleri bir önceki yıla göre sürekli artmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre Türkiye’de 2018 yılında 317 kadına cinsel şiddet uygulanmış ve 440 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. 2010-2020 yılları arasında ise 2534 kadın cinayeti yaşanmıştır.

Tüm bunlar göz önüne alındığında erkek egemenliği tarafından kadınların yok edildiği söylenebilmektedir. Bu yok edilmenin bir nedeni ise erkek egemenliğinin devamını sağlama ve kadınlar üzerinde güç üstünlüğünü kanıtlama çabasıdır. Bu nedenle kadınlar tek taraflı olarak her geçen yıl daha fazla yok edilmektedir. Bir hak ihlali olan bu toplumsal sorunu görünür kılacak en büyük araç medyadır. Ancak kadın cinayetlerinin medyada sunumu sorunlu olmaktadır (Yıldız Tahincioğlu, 2010; 2013; 2015). Medyada kadın cinayetlerinin sunumunun ataerkil sisteme hizmet etmekten öteye geçmediği önerilebilir.

Bu çalışmanın konusunu da 2018 yılında Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerinin gazetelerde sunumu oluşturmaktadır. Bu yılın seçilmesinin nedeni, çalışmaya başlanmasına kadar olan sürede en fazla kadın cinayetinin işlendiği yıl olmasıdır. Çalışmada Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde yer verilen kadın cinayeti haberleri, eleştirel söylem çözümlemesi çerçevesinde, Teun (Tön) Adrian van Dijk’in makro-mikro modeline göre incelenmiştir. Söz konusu gazetelerin seçilmesinin nedeni, sahiplik yapılarının farklı olması, Cumhuriyet’in düşünce, Sabah’ın ise popülist çizgide yer almasıdır. Aynı zamanda Cumhuriyet gazetesi siyasal iktidara karşı muhalif bir duruşa sahiptir ve merkezden sola doğru bir çizgiyi temsil etmektedir. Sabah gazetesi ise siyasal iktidara yakın olmakla birlikte, merkezden sağa doğru bir çizgiyi izlemektedir.

Eleştirel söylem çözümlemesi yapılmasının nedeni, “medya, haberleri ideolojik olarak sunmaktadır” temel tezine bağlı olarak temel amacın, “gazetelerde yer verilen kadın cinayetleri haberlerinde ideolojik üretimin nasıl yapıldığını ortaya koymak” olmasından kaynaklanmaktadır. van Dijk’in modelinin seçilmesinin nedeni de amacın gerçekleştirilmesi için en uygun model olduğunun kabul edilmesidir. Bu çalışmanın önemi, kadın cinayetlerinin Türkiye’de çok fazla işlenmesi ve dolayısıyla Türkiye üzerinden tüm dünya için önemli olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kadın cinayeti” kavramı ilk kez Diana Russell tarafından “kadınların kadın düşmanı erkekler tarafından öldürülmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Russell ve Radford, 1992: 211). Russell, kadına yönelik şiddeti incelediği çalışmasında “*femicide*” kavramını “kadınların, kadın oldukları için öldürülmeleri” anlamında kullanmıştır. Dolayısıyla “kadın cinayetleri”, toplumsal cinsiyet rollerine uymadıkları gerekçesiyle öldürülen kadınlar için kullanılan bir kavramdır (Gazioğlu, 2013, s.92).

Erkekler, daha çok bireysel çatışmalar ve silahlanmalar nedeniyle yaşamlarını yitirirken, kadınlar ve kız çocukları ise çoğunlukla ömür boyu fiziksel, cinsel ve psikolojik istismarlara maruz kalmakta ve bunun sonucunda öldürülmektedir (Butchart ve Mikton, 2014: 938). Bu durum aslında ataerkil sistem içinde açık bir şekilde, “çizgiyi aşmayın, bu

hayatınıza mal olabilir” mesajını vermektedir. Bu mesajı yaygınlaştıran, meşru kılan ve şiddet kültürünü besleyen en önemli araç ise medya olmaktadır (Güneş ve Yıldırım, 2019: 938). “Çizgiyi aşmayın, bu hayatınıza mal olabilir” mesajı, töre bakımından ele alınıp özetle söylendiğinde “törenin gereğini yapın, karşı gelmeyin; yapmazsanız ölümü göze alın”a dönüşmektedir (Özer, 2019: 86-94)

Toplumsal sorun hakkında bir farkındalık yaratmak ve “eril şiddete” çözüm getirmek için kullanılacak araçların başında medya gelmektedir. Medyanın, toplumda haksızlığa uğrayan dezavantajlı grupların sesi olması gerekmektedir. Hem toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusu hem de bir hak ihlali olan kadın cinayetlerinin haber sunumu oldukça önemlidir. Nitekim medya, kullandığı dil yapısı ve kurduğu söylem yapıları ile belirli bir ideolojiyi üretmektedir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliği yeniden üretilmektedir. Çoğu zaman çok açık olmayan söylem yapıları ile bu eşitsizlik normalleştirilmektedir. Örneğin kadın cinayetlerinde sunulan gerekçeler haber metinlerinde sürekli tekrar edilmektedir. Okuyucu/izleyici bu gerekçeleri zaman içinde haklı nedenler olarak görmekte ve durumu kabullenmektedir. Gerek yazılı basın gerekse internet haberciliğinde bu durum görülmektedir. Medya, eril iktidara hizmet etmekte, yaratılan bu eşitsizliği yeniden üreterek, statükoyu korumaktadır.

Teun Adrian van Dijk’in Yaklaşımının Kuramsal İzleri

Eleştirel söylem çözümlemesi, toplumdaki sosyal gücün kötüye kullanımını, eşitsizliğin nasıl yapıldığını, yeniden üretildiğini, meşrulaştırıldığını ve bunların sosyal ile politik bağlamdaki metinlerde nasıl ortaya çıktığını incelemektedir. Bu alanda sözlü iletişimde ya da metinlerde kullanılan dil yapıları, stratejiler ve sözcük seçimleri dikkate alınmaktadır. Nitekim söylem üretimi tercih işidir. Aynı zamanda bir durumu, olayı ya da kişiyi temsil etmek için seçilen sözcükler, cümle yapıları içerisinde ideolojik ve sosyopolitik görüşleri barındırmaktadır (van Dijk, 2015b: 466).

Eleştirel söylem çalışmalarının kurucularından van Dijk, diğer yaklaşımlardan farklı olarak söylem ve toplum kavramına bilişi eklemiştir. Böylece o, sorun odaklı ve disiplinlerarası olan sosyo-bilişsel yaklaşımını söylem, toplum ve biliş üçgeni içerisinde tanımlamıştır. van Dijk’a göre, sosyal yapı ile söylemsel yapı arasındaki ilişki bilişsel arayüz aracılığıyla anlamlandırılmaktadır. Bir başka deyişle sosyal yapılar ile bunların etkisiyle de kurulan söylem yapıları ve onların yarattığı eşitsiz güç ilişkileri, adaletsizlikler gibi toplumsal sorunlar ancak bilişsel arayüz ile anlamlandırabilmektedir (van Dijk, 2015a: 63-64). Sosyobilişsel yaklaşımda, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık, gücün kötüye kullanımı,

adaletsizlik gibi toplumsal sorunları ele alırken biliş kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda sosyobilişsel yaklaşım için sorunun anlamlandırma ve yorumlanma sürecinde söylem, güç, sosyal biliş kavramları da önemli olmaktadır. Kuşkusuz buna ideolojiyi de eklemek doğru olacaktır.

van Dijk, söylem yapılarını incelerken bilişsel boyutu da ele almaktadır. Beyaz insanların neden beyaz insanlara değil de siyah insanlara karşı kaba olabileceğine inanmalarını, bilişsel arayüzle açıklamaktadır. Irkçı ya da cinsiyetçi tutumlar, grup üyelerinin ideolojik paylaşımlarına dayanmaktadır. Bu durum, grup üyelerinin benzer durumlarda benzer davranışlar sergilemesinin ve benzer söylem yapılarını kullanmalarının bir açıklaması olmaktadır. Söylemler doğrudan edinildiği gibi önyargılı hikâye anlatımı veya haber raporlarıyla da dolaylı yoldan edinilebilmektedir (van Dijk, 1993: 263).

Sosyal biliş; söylem, toplum ve biliş üçgenini kapsamaktadır. Biliş makro seviyede, sosyal olarak paylaşılan bilgiler, tutumlar, ideolojiler, norm ve değerler olurken mikro seviyede, sosyal üyelerin kişisel zihin modelleri, bir başka deyişle deneyimleri olmaktadır. Toplum ise bir arada yaşayan insan toplulukları ya da gruplarıdır (van Dijk, 2015a: 71). Çoğunlukla egemen grupların müdahalesiyle oluşturulan söylem yapıları ideolojik olmakta ve toplum içinde yaşayan insanların anlam dünyalarına müdahale etmektedir. Böylece eşitsiz güç ilişkileri yeniden üretilmektedir (van Dijk, 2016: 9).

Güçlü olan konuşmacılar ya da gruplar güçlerini yeniden üretmeyi veya sürdürmeyi başarırlarsa, bunun tam olarak nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi gerekmektedir. Eleştirel söylem çözümlemesi bu ikna ya da etkileme sürecinin, hangi söylemsel yapılar ve stratejiler ile olduğunu incelemektedir. van Dijk bunun için üretim ve alımlama olan iki önemli boyutu vurgulamaktadır. Güç kaynağı önemli bir ayrıcalık olmaktadır. Gücü elinde bulunduranlar birçok karmaşık iletişimsel olayı ve durumu böylelikle bağlamı kontrol edebilmektedirler. Erkeklerin kadınları toplantılardan dışlaması ve siyahların basına erişiminin beyazlar tarafından kısıtlanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Böylelikle güçlü olan, daha az güçlü gruba karşı söylem üzerinden egemenlik kurabilir. Bu durum iletişimsel ayrımcılık veya diğer marjinalleştirme biçimleri ile dışlamadır. Metin ve konuşmadaki söylem yapılarında, eşitsiz güç ilişkilerini gizlemek ya da reddetmek için belirli stratejiler kullanılmaktadır. Bunun en yaygın örneği “biz” ve “onlar” kutuplaşmasıdır.

Eleştirel söylem çözümlemesi için gücün kötüye kullanımı, incelenmesi gereken önemli bir toplumsal sorun olmaktadır. van Dijk, gücün kötüye kullanımı ve söylemsel olarak yeniden üretimi konuları üzerinde durmuş ve bunları eleştirel olarak ele almıştır. Eleştirel söylem çözümlemesi bireyler arasındaki güç ilişkilerinden çok grup, kurum, kuruluşlar

arasındaki sosyal güç ilişkileri ile ilgilenmektedir. van Dijk, bu gücün kötüye kullanılmasını, kişiler arası ilişkilerde var olan ve meşru sayılabilen güçten ayrılabilme için egemenlik (*dominance*) sözcüğünü tercih etmektedir. Sosyal güç; bir grubun diğer grup üzerindeki kontrolü olarak tanımlanabilmektedir. Bir grup diğer grubun özgürlüğünü sınırlandırabiliyor ya da kontrol edebiliyorsa diğer grup üzerinde bir güce sahip demektir. Bu grup, kurum ve kuruluşların maddi ya da sembolik bir güç tabanına gerksinimleri vardır. Genellikle güç; servet, gelir, bilgi veya statü gibi sosyal olarak değerli kaynaklara ayrıcalıklı erişimi gerektirir. Egemenlik ise sosyal kaynaklara sürekli ayrıcalıklı erişimi isteyen ve bunun için çeşitli stratejilerle yeniden üretimi amaçlayan süreci ifade etmektedir (van Dijk, 1995a: 10-11). Asker, polis ya da ebeveyn gücü dışında sembolik güç kaynaklarına sahip olan politikacılar, gazeteciler ve profesörler gibi elitlerin bilgi, statü ve kamu söylemine ayrıcalıklı erişimleri olmaktadır (van Dijk, 2014: 15).

İdeoloji kuramı çokdisiplinlidir. İdeolojiler, bazı bilişsel ve sosyal işlevlere sahiptir (van Dijk, 2006: 117). İdeoloji, sosyal gruplar tarafından paylaşılan sosyal bilişin özel bir formudur. İdeolojiler böylece, aynı zamanda ideolojik üretim, yeniden üretim ve karşı koymanın araçları olarak hizmet eden onların söylemini de içeren grup üyelerinin sosyal temsilleri ve pratiklerinin temelini formu olmaktadır (van Dijk, 1998). İdeoloji, eleştirel söylem çözümlemesinin çerçevesinde toplum, söylem ve sosyal bilişi bağlayan kavramsal üçlü grubun içerisine eklenmiştir (van Dijk, 1995b: 17). Farklı sosyal sorunlar hakkında bazı farklı cinsiyetçi ve ırkçı tutumlar vardır. Ama onlar cinsiyetçi ve ırkçı ideolojilerin altını çizme üzerine daha soyut seviyede temellenebilir (van Dijk, 1998).

Yöntem

Çözümleme, Teun Adrian van Dijk'in sosyobilişsel söylem çalışmaları içinde yer alan makro-mikro yapı modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Modelin seçilmesinin nedeni, haberleri hem ideolojik hem de dilbilimsel açıdan ele almasıdır. Amaca da bağlı olarak çözümlemede iki soruya yanıt aranmıştır:

1. Haberlerde makro düzeyde dilbilimsel kavramlar eşliğinde nasıl bir ideolojik üretim yapılmıştır?
2. Haberlerde mikro düzeyde dilbilimsel kavramlar eşliğinde nasıl bir ideolojik üretim yapılmıştır?

Makro-mikro yapı modeli van Dijk'in iki çalışmasından (1983; 1991) yararlanarak şu şekilde oluşturulmuştur:

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

- a) Başlık/lar
- b) Haber Girişi

2. Şematik Yapı

- a) Durum
  1. Ana olayın sunumu
  2. Sonuçlar
  3. Ardalın bilgisi (Önceki olay da dahil)
  4. Bağlam bilgisi
- b) Yorum
  1. Haber kaynakları
  2. Olay taraftarlarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

- a) Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması
- b) Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Yerel Bağdaşıklık

- a) Nedensel ilişki
- b) İşlevsel ilişki
- c) Referansal ilişki

3. Sözcük Seçimleri

4. Haber Retoriği

- a) Fotoğraf
- b) İnanırcı bilgiler
- c) Görgü tanıklarının ifadeleri

2018 yılında Cumhuriyet gazetesinde 57, Sabah gazetesinde ise 68 kadın cinayeti haberi yer almaktadır. Gazetelerin ideolojik ve söylemsel üretimlerinin benzerlik ve farklılıklarını görebilmek adına, aynı olaya ilişkin haberler çözümlenmiştir. Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri ortak olarak/aynı olaya ilişkin 20 haber yayımlamıştır. Burada makro yapı bakımından diğerlerini temsil edecek güçte olan bir ortak haber çözümlemesine yer verilmiştir. Mikro yapı çözümlemesi ise 20 ortak haber dikkate alınarak sunulmuştur.

Makro Yapı Çözümlemesi: Cumhuriyet

Haber Başlığı: “Bir kadın daha öldürüldü”

Haber girişi: “Sivas merkeze bağlı Karayün köyünde çiftçilik yapan Ahmet Yapmaz (55), boşanma davası açan 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı (47) av tüfeğiyle vurarak öldürdü, oğlu Mustafa Yapmaz (28) ve gelini Hürü Yapmaz’ı da (27) yaraladı.” (Cumhuriyet, 2018).

Cumhuriyet gazetesinde üçüncü sayfada yer verilen kadın cinayeti haberinin başlığı “Bir kadın daha öldürüldü” şeklindedir. Haber başlıkları olayın en önemli durumunu belirten ve bize haberin ne ile ilgili olduğunu anlatan cümle olmaktadır. Gazete, bir kadının daha öldürüldüğünü belirterek eleştirel bir bakış açısı sunmaya çalışmış ancak ataerkil sistem içine katılmaktan kurtulamamıştır. “Öldürüldü” yüklemi edilgen yapıya sahiptir. Bu, bir kılıcı eylem olmaktadır. Bir kişi tarafından bile isteğe bağlı yaptırılan ya da yapılan iş şeklinde tanımlanır. Bu cümlede ise kılıcı kişi bir başka deyişle bir erkek tarafından öldürülen kadından söz edilmektedir. Aynı zamanda “bir kadın daha öldürüldü” başlığında yer alan “daha” ekiyle bundan önce de kadın cinayetlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun ilk olmadığını zaten var olan ve sürekli yinelenen bir olaydan bir tane daha gerçekleştiğini belirtmektedir. Başlık ayrıca bir önvarsayıma konu olmuştur. Muhabir ve editör, bu başlığı atarak okucuyunun Türkiye’de bundan önce de çok sayıda kadın öldürüldüğünü bildiğini varsaymıştır. Bu da sonrasında gelen ve aşağıda değerlendirilen ifadelerin okuyucu tarafından içselleştirilmesinde etkili olmaktadır. Bu durum aynı zamanda kadın cinayetlerinin genelleşmesine yardımcı olmuş ve sıradanlaşmasının önünü açmıştır.

Haberin başlığından sonra konunun asıl özetlendiği ve bilginin verildiği yer haber spotu/haber girişi olmaktadır. Cümle Ahmet Yapmaz’ı tanıtarak başlamıştır. Asıl haber öznesi olan kadından söz edilmemiştir. Haber girişleri ve birincil cümle yapıları, okuyucu tarafından ilk algılanan, dikkat çeken ve akılda kalan yer olmaktadır. Burada anlatılan ilk kişi Ahmet Yapmaz’dır. Kişi aslında bir kadın öldürmüş olan suçludur. Ancak haber girişinde bir kadını öldürdüğüne ilişkin bilgiyle başlamak yerine onun hakkında bilgi verilmiştir. Bunu ise “Sivas merkeze bağlı Karayün köyünde çiftçilik yap-**an** Ahmet Yapmaz (55)” şeklinde sıfat sözcüğü ile gerçekleştirmiştir. Sıfat sözcükleri iki neden ile kullanılmaktadır. Bunlardan ilki öznenin ya da nesnesinin başına gelerek gerekçelendirme yapılmasıdır. Bir diğeri ise özne ya da nesnenin öncelenmesini sağlamaktadır. Yapmaz’ı tanımlarken köylü ve çiftçi olduğundan söz etmiştir. Dolayısıyla ilk izlenim kişinin kötü biri olmadığı ve kendi halinde yaşayan, işiyle ilgilenen çiftçi olduğu şeklindedir. Haber devamında “boşanma davası aç-**an** 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı” sözcüğüne yer vermiştir. Bu, haberin ikincil cümlesini

oluşturmaktadır. Haber başlığında asıl öznenin kadın cinayeti yaşadığı anlaşılırken burada kişi ikincil planda kalmıştır. Aynı zamanda Fatma Yapmaz tanımlanırken Ahmet Yapmaz'dan farklı olarak boşanmak istediği belirtilmiştir. “Boşanma davası açan” ifadesinde yine nesne sıfat sözcüsü kullanılarak kişi tanımlanmıştır. Bu kişi hem boşanmak isteyen bir eş hem de annedir. Aynı zamanda 3 çocuğa sahip oldukları, Ahmet Yapmaz tanımlanırken değil, Fatma Yapmaz tanımlanırken söylenmiştir. Dolayısıyla haber girişine göre, işinde gücünde olan erkek, ancak boşanmak isteyen ve çocuk sahibi olan ise kadın olmaktadır. Böylece suçlu/suçsuz ayrımı yapılmış bir kez daha işlenen kadın cinayeti haklı nedene dayandırılmış olmaktadır. Cümleye “av tüfeğiyle vurarak öldürdü, oğlu Mustafa Yapmaz (28) ve gelini Hürü Yapmaz'ı da (27) yaraladı.” şeklinde devam edilmiş ve bitirilmiştir. Burada diğer ayrıntı ise kadının ölümü dışında çevresindeki kişilerin de zarar gördüğüdür. Bu bilgi haber girişinde yer almaktadır. Böylece olayın öznesi olan kadın bir kez daha ikinci plana atılmıştır. Nitekim haber girişinde de verildiği üzere asıl olay, kadının boşanmak istemesi ve asıl amaç kadının öldürülmesidir. Dolayısıyla olay, kadın cinayetidir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise parantez içinde kişilerin yaşlarının verilmesidir. Haber içinde çağrışımlar, iddialar vb. etkenlerle çeşitli ideolojik dolaylı anlatımlar yer almaktadır. Parantez içinde verilen yaş ise bu duruma bir örnektir. İç Anadolu'da yaşayan, çiftçilik yapan ve orta yaşlı olan bu ailenin boşanmaları, yaşam normlarına uymamaktadır. Toplumun geleneklerinde de boşanmak hoş karşılanmamakta, ne olursa olsun aile içinde yaşanılanlara katlanmak gerektiğine ilişkin bir inanış yaygın olmaktadır. Bunun üzerine orta yaşlı kişilerin boşanması yadırganmaktadır. Bu, kadın tarafı için daha da geçerlidir. Haber içinde bu ayrıntının verilmesi, okuyucuda çağrışımsal olarak etki etmektedir. Böylece boşanmak istemenin kurallara ters olduğu görüşü ve algısı desteklenmektedir. Bu da Ahmet Yapmaz'ın cinayetinin hafifletilmesine neden olmaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısmı “*Ahmet Yapmaz olay yerine gel-en jandarma ekiplerine teslim oldu. Olay sırasında Mustafa ve Hürü Yapmaz'ın kızları E.nin evde olduğu öğrenildi. Kız bebeğin, komşular tarafından olay yerinden uzaklaştırıldığı belirlendi*” cümleleri ile tamamlanmıştır. Haber devamında “olay yerine gel-en jandarma” ifadesinde özne sıfat sözcüsü kullanılmıştır. Burada jandarma ekipleri tanımlanırken görev başında oldukları ve olay yerine gelip müdahale ettikleri belirtilmiştir. Böylece sistem işlemiş, gereği yapılmış ve görev yerine getirilmiştir. Ancak bir kadının daha öldürülmesine engel olunmadığı ifade edilmemiş ve bu konudaki eksikliklerin hiçbirine yer verilmemiştir. Ahmet Yapmaz'ın bir sorun çıkarmadığı hemen teslim olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla kişinin aslında sorunlu biri olmadığı yinelenmiştir.

Haber üçüncü sayfa haberi olarak en köşede yer almakta ve küçük bir sütunda verilmektedir. Habere ilişkin bir fotoğraf bulunmamaktadır. Bu durum ise aslında haber başlığı ile uyumsuzdur. Başlıktaki “daha” ekiyle zaten bu durumun yinelenen bir olay olduğu ve böylelikle büyük bir durum olmadığı anlaşılmaktadır.

Haberdeki ana olayın sunumunda ise olayın hikâyesi anlatılmıştır. Haberde, bir eş ve anne olan kadının boşanmak istemesi nedeniyle öldürüldüğü anlatılmıştır. Olay, aile içinde yaşanan bir sorun olarak gösterilmiştir. Başlıkta kadın cinayetlerine dikkat etme amacı taşıdığı düşünülse de tam tersi durum yaratmış ve ideolojik üretimden kaçmamıştır. Nitekim olayın odağında -kadın cinayeti konmaya çalışılmış ama- bir erkek bulunmaktadır. Olay, onun yani erkeğin çevresinde dönmektedir. Haberde kadın cinayetlerinin sık sık yaşandığı gibi bir anlam ortaya çıkmıştır. Haber metninde asıl sorun odağından koparılıp bireysel sorun haline getirilmiştir. Toplumsal sorun olan kadın cinayetinden uzaklaşmış, olay magazinsel biçimde sunulmuştur. Haberin ana olay sunumunda kadının boşanmak isteğinin üzerine gerçekleşen ölüm hikayesi anlatılmıştır.

Haberde ardalın ve bağlam bilgisi yer almamaktadır. Boşanma isteğinin sonrası yaşanan sorunlar ya da ölüm tehditleri gibi durumların varlığı belirsizdir. Günümüzün en büyük sorunlarından biri kadın cinayetleri olmaktadır ve yeterli önlemler bulunmamaktadır. Aynı zamanda var olan yasalar yetersiz kalmakta ya da doğru işlememektedir. Haberde bu gibi toplumsal sorunlara yer verilmemiş ve buna ilişkin bir gündem oluşturulmamıştır. Dolayısıyla bilinçlendirme amacı taşıyan ardalın bilgileri bulunmamaktadır. Aynı zamanda kadın haklarına ilişkin bilgi veren uzmana ya da kadının yakınına söz verilmemiştir. Son olarak bu haber, “Ne nerede ve ne zaman ve yaşta olursa olsun Türkiye’de kadınların boşanmak istediklerinde öldürüleceklerinin” sezdirimini yaparak, böylesi bir cinayetin erkek tarafı için sanki bir hak olduğuna ilişkin bir anlam oluşmasına neden olmuştur. Elbette bu anlam da başlıkta sağlanmaya çalışılan eleştirel duruşu eritmeye yetmiştir.

Makro Yapı Çözümlemesi: Sabah

Haber başlığı: “Boşanma davası açan eşini öldürdü”

Haber girişi: “Sivas’ta psikolojik sorunları olan Ahmet Yapmaz, boşanma davası açan 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı öldürdü. Oğlu ve gelinini yaraladı.” (Sabah, 21 Nisan 2018).

Gazete, iki anlam taşıyan bir başlık kullanmıştır. Bunlardan birincisinde boşanma davası açan bir eş bulunmaktadır. Buna bağlı olarak Türkiye’de boşanmak isteyen kadınlar da bulunmaktadır anlamı oluşmaktadır. Nitekim ikincisi bir cinayet işlenmesi yani onun

öldürülmesidir ve buna bağlı olarak boşanmak isteyen kadınlar öldürüleceklerdir anlamı yerleşmiştir. Gazete için bunun ikisi de önemlidir, nitekim başlığa çekilmiştir. Başlık, metni temsil etmektedir (van Dijk, 1991). Sezdirim ise boşanmak isteyenlerin öldürüleceği yönündedir. Önvarsayım olarak da Türkiye’de boşanmak isteyenlerin olduğunun ve onların öldürüldüğünün bilindiği yönündedir. Dolayısıyla bu anlam, haber girişi ve metin boyunca sürmüştür.

Cumhuriyet gazetesinin başlığı kadın cinayetini toplumsal bir sorun şeklinde göstermeye çalışmışken, Sabah gazetesi tümüyle olayı özetleyerek başlığa taşımıştır. Haber daha başlıktan başlayarak cinayete gerekçe sunmaktadır. Başlık, “boşanma davası aç-an eş” sıfat sözcüğü kullanılarak yazılmıştır. Fatma Yapmaz boşanmak isteyen taraf olarak tanımlanmıştır. Böylece cinayetin nedeni ortaya çıkmıştır. Haberde önem verilen nokta da eşin boşanmak istemesi üzerine öldürülmesi olmuştur. Başlıkta öldüren kişinin haklı bir sebebi bulunduğu anlamı yaratılmıştır. Aynı zamanda kadın cinayetini kapsayan haberde kadının adı yoktur. Kadın, başlıkta bile bir erkek bireyin eşi olarak tanımlanmıştır. Bir başka deyişle olayın kadın cinayeti ve öldürülenin de bir kadın olmasına karşın o, adına yer verilmeden haberde erkek üzerinden tanımlanmıştır. Aynı zamanda eylemi gerçekleştiren kişinin tanımı yapılmadan haklı nedenler sunulmuştur. Dolayısıyla haber, başlığından başlayarak ataerkil sistem içinde işlemeye yönelmiştir. Bir kadının boşanmak istemesi ya da buna yönelik bir eylem gerçekleştirmesi suç ve yapılmaması gereken bir durummuş gibi yansıtılmıştır. Bunun yanı sıra bir erkek tarafından, kadının boşanmak istemesinin karşılığında öldürmesi haklı ve olağan bir durum olarak gösterilmiştir.

Haber girişinde “Sivas’ta psikolojik sorunları ol-an Ahmet Yapmaz, boşanma davası aç-an 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı öldürdü. Oğlu ve gelinini yaraladı.” cümleleri kullanılmıştır. Haber girişi yeniden, erkeği tanımlayarak başlamıştır. “Psikolojik sorunları olan Ahmet Yapmaz” ifadesinde özne sıfat sözcüğü kullanılmıştır. Burada ise kişinin sağlık sorunları olduğundan söz edilerek bir kadının öldürülmesine gerekçe sunulmuş ve cinayet suçu hafifletilmiştir. Haber girişinde, kişinin sağlıklı düşünemediği ve bunun üzerine eşinin onu terk ettiği bilgisi verilmiştir. Dolayısıyla Ahmet Yapmaz öfkesini kontrol edemeyebilir, suçlu olan ondan ayrılmak isteyen Fatma Yapmaz’dır anlamı yaratılmıştır. Haber girişinde kadın ikincil cümlede, bir başka deyişle ikinci planda kalmıştır. “Boşanma davası açan 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı” hem bir anne hem de eş olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda onun öncesinde “Boşanma davası açan” nesne sıfat sözcüğüyle cinayet gerekçesi verilmiştir. Haber girişinde bir kadın olmaktan öte eş ve anne olan birinin, sağlık sorunları olan kişiyi terk ettiği algısıyla kadının kötü ve haksız olduğu anlamı yaratılmıştır. Doğal

olarak öldürülmesinin arkasında haklı nedenler bulunduğu düşüncesi oluşmaktadır. Haberde aslında ne olursa olsun kişinin, bir insan, toplum içinde ya da aile içinde dezavantaja sahip kadın olduğu görmezden gelinmiştir. Haber girişinin devamında ek bilgi olarak yeniden Ahmet Yapmaz'ın oğlu ve gelinini de yaraladığı bilgisi verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde olduğu gibi olayın asıl öznesi olan kadın cinayeti, bireysel sorun olarak gösterilmiştir. Yani özele aitmiş gibi bir durum oluşturulmuştur. Oysaki bu, bir kamu sorunudur.

Haberin gelişme bölümünün ilk cümlesi okunduğunda “Merkeze bağlı Karayün köyünde yaşay-an” özne sıfat sözcüsünden dolayı Fatma Yapmaz'ı tanımlarken yalnızca nerede yaşadığı hakkında bilgi verdiği anlaşılmaktadır. Ancak cümlenin devamında asıl anlam ortaya çıkmaktadır. “Geçimsizlik yaşa-dığ-ı 30 yıllık eşi Ahmet Yapmaz'a (55)” burada kullanılan nesne sıfat sözcüsü Ahmet Yapmaz'ın kendisi ile ilgili olamamakta, kişi ile geçimsizlik yaşayan yine Fatma Yapmaz olmaktadır. Bir başka deyişle “geçimsizliği Ahmet Yapmaz ile yaşayan Fatma Yapmaz'dır şeklinde ifade edilmiştir. Böylelikle haberin gelişme bölümünde birincil cümlede kadına yer veren haber metni, kadın cinayetinden söz etmek yerine hikâye biçiminde kurguladığı olayı anlatmaktadır. Cümlenin öznesi olan Fatma Yapmaz geçimsizlik yaşayan kişi olarak gösterilmiş ve cinayete yeniden haklı nedenler sunulmuştur. “Psikolojik sorunları olduğu iddia edil-en ve çiftçilik yap-an Ahmet Yapmaz, bu durumu gururuna yedirmeyince,” ve “3 çocuğun da kendisinden olmadığını öne süren Ahmet Yapmaz” ifadelerinde özne sıfat sözcüsü kullanılmıştır ve her iki cümlenin devamında ikincil bilgi olarak bile kadının adı geçmemektedir. Ön bilgi olarak yeniden sağlık sorunlarının olduğu bilgisi verilmiş ve aynı zamanda kişinin çiftçi olduğu vurgulanmıştır. Habere göre, mağdur olan Ahmet Yapmaz'dır. Çünkü kişi zaten emekçi olarak gösterilmiş ve üstelik sağlık sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Diğer özne sıfat sözcüsünde ise Ahmet Yapmaz'ın, 3 çocuğunun da kendisinden olmadığını düşündüğü belirtilmiştir. Böyle düşünen bir kişinin öfkelenmesi ve cinayet işlemesi normal ya da haklı olarak gösterilmiştir. Cümlenin devamında eşiyile tartışmaya başladığı ve eşini öldürdüğü bilgisi verilmiştir. Ancak bunun öncesinde birincil bilgi olarak kullanılan özne sıfat sözcüleri Ahmet Yapmaz'ı haklı çıkaracak gerekçelerden oluşmaktadır. Haberin sonuç kısmında Yapmaz'ın gelini, oğlu ile onların çocuklarının hakkındaki olay örgüsü verilmiş ve Ahmet Yapmaz'ın jandarmalara teslim olduğu bilgisi aktarılmıştır. Jandarmanın kişiyi teslim alarak görevini yerine getirdiği belirtilmiştir. Ancak haber baştan sona okunduğunda kurgulanmış bir hikâye anlatılmış, yine toplumsal sorun olan kadın cinayetinden ve alınması gereken önlemden söz edilmemiştir.

Haber fotoğrafında ise jandarma ekiplerinin olay yerinde olduğu görüntüler verilmiştir. Böylece yeniden sistemin işlediği ve gereğinin yapıldığı bilgisi desteklenmiş olmaktadır.

Görüntülerde jandarma ekiplerinin oldukça sakin gözükmeleri, Ahmet Yapmaz'ın teslim olduğunu, zaten sorun çıkarmadığını bir başka deyişle kişinin saldırgan biri olmadığını göstermiştir.

Haberde ana olayın sunumu Ahmet Yapmaz'ın asıl mağdur olduğuna ilişkin destekleyici olay örgüsüyle tamamlanmıştır. Asıl olan kadın cinayeti ve bir kadının öldürülmüş olması ikinci planda kalmış ve magazinelleştirilmiştir. Cumhuriyet gazetesine benzer şekilde, haberin arda ve bağlam bilgisi olmamaktadır. Örneğin boşanmak istemenin suç olmadığı ve bunun neden gösterilerek cinayetin hafifletilemeyeceğine ilişkin bir bağlam bilgisi verilmemektedir. Aynı zamanda Cumhuriyet'in haberinde olduğu gibi bu haberde de neredeyse her gün bir kadının, erkekler tarafından birçok bahane ile öldürüldüğü ve bunun önlenmesi gerektiği hakkında bir bilgiye rastlanmamaktadır. Haberde uzman görüşüne de yer verilmemiştir. Dolayısıyla haber bireysel bir sorun olarak algılanarak okuyucuda yalnızca acıma duygusu uyandırmaktadır.

Bu çözümler sonrasında iki gazetenin aynı olayı sunum biçimi karşılaştırılabilir. İncelenen haber örneklerinde Ahmet Yapmaz'ın, Fatma Yapmaz'ı öldürdüğü aktarılmıştır. Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin her ikisi de olayı haber olarak sunarken söyleminde ideolojik üretim yapmıştır. Buna karşın, Cumhuriyet gazetesi haber başlığı ile kadın cinayetlerine karşı eleştirel bir yaklaşım geliştirmeye çalışmıştır. Sabah gazetesinin başlığında kadın, eş üzerinden tanımlanırken Cumhuriyet gazetesi bir kadının katledildiğini başlığına taşımıştır. Aynı zamanda Sabah gazetesinde eş, öldürülme gerekçesiyle birlikte verilmiştir. Cumhuriyet gazetesi ise bir gerekçe sunmadan yalnızca haberde bir kadının öldürüldüğünün bilgisi olduğunu aktarmıştır. Aynı zamanda Cumhuriyet gazetesi "bir kadın daha öldürüldü" başlığı ile daha önce de kadınların öldürüldüğünün bilgisini vermekte ve daha önce öldürülen kadınlar ile şimdi öldürülen kadın arasında benzerlik kurmaktadır. Dolayısıyla daha önce de erkekler tarafından kadınların öldürüldüğü gibi şimdi de kadın cinayetinin işlendiğini belirtmektedir. Ancak haber içeriği başlık ile uyumsuzdur. Haber metninde daha önce ve sonra da kadın cinayetlerinin sık sık yaşandığına ilişkin bir bilgi verilmemiştir. Sabah gazetesi, haber başlığından başlayarak erkek egemenliğinin çıkarlarını gözletmiştir. Başlıkta ve metinde kadının öldürülmesine gerekçeler sunmuştur. Bir diğer farklılık ise Cumhuriyet gazetesinde haberin küçük bir sütunda ve fotoğrafsız olarak verilmiş olmasıdır. Böylece kadın cinayeti rutin haber olarak gösterilmektedir. Ancak Sabah gazetesinde haber, fotoğraf ile sunulmuştur. Haber fotoğrafında jandarma ekipleri olay yerinde görülmekte ve böylece haber metnini desteklemektedir. Son olarak haber

fotoğrafında sistemin işlediği ve ekiplerin görevlerini yaptığına ilişkin bir anlam yaratılmaktadır.

Cumhuriyet ve Sabah gazetesinin haber cümleleri farklı olsa bile söylem yapıları benzer olmaktadır. Örneğin, Cumhuriyet gazetesinin girişi olan, “Sivas merkeze bağlı Karayün köyünde çiftçilik yapan Ahmet Yapmaz (55),...” cümlesi ile Sabah gazetesinin “Sivas’ta psikolojik sorunları olan Ahmet Yapmaz,....” giriş cümlesi benzer yapı ile kurulmaktadır. Dolayısıyla haber girişleri aynı konu üzerinde vurgu yapmakta ve aynı amacı taşımaktadır. Birinde Ahmet Yapmaz’ın çiftçi olduğu, buna bağlı olarak emektar ve saygı duyulacak biri olduğu vurgulanırken diğerinde Ahmet Yapmaz’ın psikolojik sorunları olduğu vurgulanmıştır. Böylece her iki haber girişinde de kişinin suçlu olduğuna ilişkin bir düşünce edinilememiştir.

Mikro Yapı Çözümlemesi: Cumhuriyet Gazetesi

Haber metinlerinde kullanılan etken ve edilgen cümleler, haberde kimin öncelendiği ya da önemsendiği hakkında okuyucuya bilgi vermektedir. Haberde failin ya da kılıcı kişinin gizlenmesi isteniyor veya dikkat çekmesi istenmiyorsa cümleler edilgen yapılarla aktarılır. Böylelikle haber, bize kimi ve neyi önemsendiğini, asıl fark edilmesi gerekenin kim olduğunu göstermektedir. Nitekim haber metinlerinde önem düzeyi yüksek olan önermeler akılda kalacak şekilde birincil cümle olarak verilmektedir. Böylece haber, okuyucuya nasıl düşüneceği hakkında yön vermektedir. Kadın cinayetleri haberlerinde ise çoğunlukla haber, erkek birey üzerinden anlatılmaktadır. Haberin asıl öznesi, kadın olması gerekirken çoğunlukla erkek olmaktadır. Cümlede cinayet eylemini gerçekleştiren kişi, cümle içinde dolaylı yoldan aktarılmış ve cümlenin öznesi olmamıştır. Bir diğeri ise cümlede gizli özne kullanılarak failin kim olduğu belirtilmemiştir. Cumhuriyet gazetesinde bu örnekler sık sık rastlanmaktadır. Kadın cinayetleri haberinin hem başlıklarında hem de haber içeriğinde edilgen ya da etken yapı kullanılmıştır. Haber metinlerinde çoğunlukla kullanılan ifade “öldürüldü” şeklindedir. Gazetenin 13 Mart 2018 tarihli haberinde “Boşanmak istedi, öldürüldü” ifadesi başlık olarak kullanılmıştır. Haberin öznesi bulunmamaktadır. Gizli özne ile öldürülen kişinin kim olduğu belirtilmemiştir. Edilgen yapı ile kurulan cümlelerde özne, başkasının yönlendirmesi ile eylemi gerçekleştirmekte ya da başkası tarafından eylem gerçekleştirilmektedir. Kadının ölümü ise bir başka kişinin müdahalesiyle gerçekleştirilmiştir. Ancak haber metninde ya da başlığında bu kişiye yer verilmemektedir. Dolayısıyla haber metni en başından başlayarak eylemin ne olduğuyla ilgilenirken, eylemi gerçekleştirenle ilgilenmemiştir. Bir diğer örnek ise 9 Mayıs 2018’de yayımlanan “Ankara’da

vahşet” başlıklı haberin “Başkentte 38 yaşındaki Satı Fındık, boşanmak istediği eşi Ayhan Fındık (44) tarafından öldürüldü” şeklindeki giriş cümlesi olmaktadır. Burada özne, kadın ile kurulmuş ancak kadının kim tarafından öldürüldüğü pasif yapı ile dolaylı yoldan verilmiştir. Haber etken yapı ile “Ayhan Fındık Satı Fındık’ı öldürdü.” şeklinde belirtmek yerine, kadının ayrılmak istediği eşi tarafından öldürüldüğünü dolaylı yoldan anlatmıştır. Dolayısıyla haber, fail ile ilgilenmemektedir. Haberde önemsenen kadının öldürülme nedenidir. Böylece haber yeniden ataerkil sistemi üretmektedir. Kadının öldürülmesi ve boşanmak istemesi arasında bir ilişki kurulmuştur. 14 Kasım 2018 tarihinde yayımlanan haberde ise “alkollü olduğu iddia edilen S.S’nin, eşinin tepki göstermesi üzerine evdeki pompalı tüfekle eşini 2 çocuğunun gözü önünde vurduğu ileri sürüldü.” ifadesi yer almaktadır. Cümlede bu defa önce etken sonra da edilgen yapıya yer verilmiştir. Etken yapının gerçekleşmesini sağlayan “vurduğu” sözcüğü “öldürdüğü” sözcüğünün yerine kullanılmıştır. Böylece bir kadın cinayetinin önemi daha azaltılmıştır. Edilgen yapı ise faili gizlemek ya da failin üzerindeki sorumluluğu yok etmek amacıyla kullanılmaktadır. Edilgen yapı ile özne belli olmamakta ve bu yapı dikkati eylemi gerçekleştiren kişi üzerinden kaçırmaktadır. Haberde kadının erkek tarafından öldürüldüğünü ileri süren kişi belli değildir. Dolayısıyla kadının, erkek tarafından öldürülmesi iddia olarak kalmıştır. Burada önemsenen olay ise kişinin zaten alkollü olması ve bu durumun yalnızca ileri sürülmüş olmasıdır.

Haber metinlerinin cümleleri, basit ya da karmaşık yapılarla kurulabilmektedir. Basit cümleler, herhangi bir bağımlı cümlenin olmadığı ve anlatılmak istenenin doğrudan aktarıldığı yapılardır. Basit ya da bağımsız olan cümleler anlamca ve yapıca bütünlük taşımaktadır. Ancak haberler çoğunlukla karmaşık bir başka deyişle bağımlı cümle yapıları ile kurulmaktadır. Kadın cinayetlerinde, kadının öldürülmesi bağımlı bir cümle ile gerekçelendirilmektedir. Bu duruma 14 Kasım 2018 tarihinde yayımlanan haber, örnek olarak gösterilebilir. **“Alkollü olduğu iddia edilen S.S’nin, eşinin tepki göstermesi üzerine evdeki pompalı tüfekle eşini 2 çocuğunun gözü önünde vur-duğu ileri sürüldü.”** ifadesi karmaşık cümle olmakta ve koyu renkli verilen ifadeler bağımlı yapıyı göstermektedir. Haber metni, alkollü olan erkeğin kadını öldürdüğünü anlatmaktadır. Ancak cümle; kadının tepki göstermesi, pompalı tüfek ile vurulması ve 2 çocuğunun olması gibi ifadelerle karmaşık yapıda aktarılmıştır. Aynı zamanda cümlede adlaştırma kullanılmıştır. Dolayısıyla kadının öldürüldüğü bilgisi iç cümlede aktarılmış ve ikincil bilgi olarak sunulmuştur.

Cumhuriyet gazetesinde yer verilen kadın cinayetleri haberleri, yerel bağdaşıklık öğelerini barındırmaktadır. Yerel bağdaşıklık öğeleri nedensel, işlevsel ve referansal ilişkileri kapsamaktadır. Böylece haberde aktarılan olaylar birbiriyle bağlantılıdır. 16 Şubat 2018’de

yayımlanan haberin girişi “Denizli’nin Sarayköy ilçesinde, boşanma arifesinde olduğu eşi Ayşe Şahin’in işlettiği bakkala giden Oktay Şahin, çıkan tartışmada pompalı tüfekle eşine ve kızı Nurdan Şahin’e (15) ateş ederek yaraladı, ardından kendini vurdu” şeklindedir. Oktay Şahin’in eşi ve kızını vurmasının nedeni, çıkan tartışmayla ilişkilendirilmiştir. Böylelikle kişinin cinayet işlemesi nedensellik bağı ile açıklanmış ve meşru kılınmıştır. Buna benzer olarak 9 Mayıs 2018 tarihli haber örnek olarak gösterilebilir. Haberde “Boşanmak istediği eşini 4 kurşunla öldürdü” ifadesi neden-sonuç ilişkisiyle kurulmuştur. Kadının boşanmak istemesinin öldürülmesine neden olduğu ön plana çıkarılmıştır. Böylece erkek egemenliğinden çıkmak isteyen kadının öldürülmesi meşru olarak gösterilmiştir. Aynı haberde geçen diğer bir örnek ise “Ayhan Fındık, barışma isteğini belirterek boşanmadan vazgeçmesini istedi. Olumsuz yanıt alan Ayhan Fındık, yanında getirdiği silahıyla eşini öldürdü.” ifadesinde hem zamansal hem de nedensel ilişki bulunmaktadır. Haber; zaman, yer, neden ve sonuç gibi ilişkileri barındırmaktadır. Örnekte de yaşanan olay zaman sırasına göre anlatmakta böylece nedensel bağı da kurulmuş olmaktadır. Dolayısıyla kişinin ilk önce barışma isteğinde bulunması ve daha sonra öldürmesi zamansal olarak sıralanmıştır. Erkek, aslında ilk başta gereğini yapmış ve yuvasını kurtarmaya çalışmıştır. Ancak sorun çıkaran kişi kadın olmaktadır. Ayhan Fındık’ın olumsuz yanıt alması üzerine Satı Fındık’ı öldürmesi ise nedensellik ilişkisi ile açıklanmıştır. Haber, bir kez daha kadın cinayetini meşru kılmaktadır. Cumhuriyet gazetesinin kadın cinayetleri haberleri çoğunlukla nedensellik ilişkisi içinde verilmiştir. Böylelikle belirli gerekçeler ile kadın cinayetleri kaçınılmaz son olarak gösterilmiştir. Bunun sonucunda okuyucu toplumsal sorun olan kadın cinayetine karşı duyarsızlaşabilmektedir. Haber metinlerinde dikkati çeken bir diğer unsur ise metinlerin magazinelle ya da dramatik hikâye biçiminde sunulmasıdır. Böylelikle kadın cinayetlerinin toplumu ilgilendiren önemli bir sorun olduğu görmezden gelinmektedir. Haberler çoğunlukla sansasyonel yönleriyle sunulmakta ve kişilerin yaşları, ne iş yaptıkları ya da kaç çocuğa sahip oldukları gibi bilgiler işlevsellik ilişkisi ile verilmektedir. Bu arada haberlerin hemen hemen tümünde geçen şiddet içerikli sözcükler, cümleler kısacası haber metinleri referansal ilişkiyi örneklemektedir. Nitekim anlamsal bir buzdağı oluşturmaktadır. Bu anlama göre de kadın yok sayılmaktadır.

Haberlerde seçilen sözcük seçimleri gazetenin ideolojik tutumu hakkında bilgi vermektedir. Kişilerin tanımlanması, kullanılan sıfatlar ya da zarflar konu hakkındaki düşüncelerimizi etkilemekte ve tutumlarımıza yön vermektedir. Kadınlar genellikle, eş (3 Aralık 2018) ve (9 Mayıs 2018) veya anne (12 Ekim 2018) gibi statü belirten sözcüklerle tanımlanmaktadır. Bu, kadının üzerindeki sorumluluğu arttırmakta ve aynı zamanda erkekle

aralarındaki bağa vurgu yapmaktadır. Özellikle haber başlıkları ve spotunda kadının adı verilmemektedir. Haber, kadın cinayeti olmasına karşın erkek üzerinden tanımlanmaktadır. Haberde önemsenmesi gereken, statüsü ne olursa olsun bir kadının erkek tarafından öldürülmesidir. Bunun tam tersi, kadının bir erkek bireyin eşi ve özellikle boşanmak isteyen bir eş olması önemsenmektedir. Bir diğeri de kadın cinayetlerinin vahşet (9 Mayıs 2018) ve facia (16 Şubat 2018) sözcükleri ile tanımlanmasıdır. Vahşetin, Türk Dil Kurumu'ndaki (TDK) karşılığı korku ve ürküntü olmaktadır. Facia ise üzüntü veren acıklı olay ya da afet şeklinde tanımlanmaktadır. Haber metninde kadının nasıl öldürüldüğü betimlenerek sansasyonel biçimde sunulmakta, bu sunum dehşet ve facia sözcükleri ile desteklenmektedir. Dolayısıyla haberde amaç, kadın cinayetlerine karşı bir tepki vermek, kamuoyunu bilinçlendirmek ve gündem yaratmak değil haberin okunurluğunu arttırmak olmaktadır. Aynı zamanda facia sözcüğü genellikle yaşanan afetler sonrası kullanılmaktadır. Afet, doğada kendiliğinden olan ve önüne geçilemeyen bir durumdur. Haber metninde de belirli nedenler sonucu kadının öldürülmesi olağan olarak aktarılmakta ve bu sözcük ile desteklenmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin Sabah gazetesine göre daha eleştirel olmaya çalıştığı söylenebilir. Özellikle haber başlıklarının bir kısmında maktul ayrılmak isteyen eş ya da anne olarak değil kadın olarak tanımlanmıştır. Buna örnek olarak 4 Şubat 2018, 25 Nisan 2018 ve 31 Ocak 2018 tarihli haber başlıkları örnek gösterilebilir. Başlıklar “Bir kadın daha katledildi” ya da “bir kadın daha öldürüldü” şeklinde ifade edilmektedir. Bu haber başlıklarında basit cümle yapısı ile doğrudan anlam bütünlüğü kurulmuştur. Nitekim haber konusu, kadın cinayeti olmaktadır ve neredeyse her gün, bir ya da birden fazla kadın cinayeti yaşanmaktadır. Erkek egemenliğinin olduğu toplum içinde kadının adı yok sayılmaktadır. Dolayısıyla kadın cinayeti bireysel konu değil toplumsal bir sorun olarak yansıtılmaktadır. Cumhuriyet gazetesi bir sıfat ya da sıfat sözcüğü ile tanımlama yapmadan direk olarak kadın cinayetine vurgu yapmış olmaktadır. Bu, herhangi bir bahanenin kadın cinayeti işlenmesinde, gerekçe olarak kabul edilmemesi açısından da önemli olmaktadır. Böylelikle öncelenen ve fark edilmesi istenilen bilgi, kadının öldürülmesi olmaktadır. Ancak Cumhuriyet gazetesi, her ne kadar kadın cinayetlerine bir eleştiri getirmeye çalışsa da ataerkil sistemin çıkarlarını gözetmiş ve cinsiyetçi üretimden kaçınamamıştır. Haber metinleri başlık ile uyuşmamakta ve kadın cinayetine gerekçe sunmayı sürdürmektedir. Aynı zamanda başlıklarda sıklıkla “daha” zarfına rastlanmaktadır. “Bir kadın daha öldürüldü” örneğinde olduğu gibi “daha”, anlamca fiil, sıfat ya da isimlerin miktarını belirtmektedir. Böylelikle bu cinayetten önce de kadın cinayeti yaşandığına ve ilk olmadığına ilişkin bilgi vermektedir. Ancak buna karşın haber metninde yaşanan kadın cinayetlerinin sıklığına, yapılan ihmellere, yaptırımların

yetersizliği gibi konulara değinilmemektedir. Dolayısıyla bunun da kadın cinayetini sıradanlaştıran bir söylemsel öge olduğu söylenebilir.

Mikro Yapı Çözümlemesi: Sabah Gazetesi

Sabah gazetesinin çözümlemelerinde, kadın cinayetlerinin daha bireysel ve magazinsel olarak aktarıldığı görülmektedir. Bu, mikro çözümlemelerde daha açık hale gelmiştir. Özellikle Sabah gazetesinin sözcük seçimleri dikkat çekmektedir. Aynı zamanda haberlerin genelinde kadın cinayetine ilişkin hiçbir eleştiri ya da kamuoyu bilgilendirilmesine rastlanmamıştır.

Sabah gazetesi de Cumhuriyet'e benzer olarak çoğunlukla "öldürüldü" fiilini seçmiştir. 12 Ekim 2018 tarihinde yayınlanan haberde "Tekirdağ'da 4 çocuk annesi Şeyda Ayyıldız (33), boşanmak istediği kocası tarafından sokak ortasında defalarca bıçaklanarak öldürüldü" ifadesi yer almıştır. Yüklemde seçilen dilbilim yapısı, cümlenin özne ya da konuyla ilgili olup olmadığını belirlemede önemli olmaktadır. Bu durum ise seçim işidir ve önemsenen kişi ya da olaya göre değişiklik gösterir. Etken yapı ile cümlede asıl önemsenen boşanmak istediği için 4 çocuk annesi olan Şeyda Ayyıldız'ın öldürülmesi olmaktadır. Kimin kadın cinayeti işlediği ise ikincil bilgi olarak verilmiştir. Dolayısıyla haber, özneyi değil kadının boşanmak istediği için öldürüldüğünü konu edinmekte ve meşru kılmaktadır. Buna benzer diğer örnek ise 13 Mart 2018 tarihli haberin "Antalya'nın Alanya ilçesinde eczacı kalfası Zehra Yılmaz, boşanmak istediği kocası Hasan Yılmaz tarafından öldürüldü" şeklindeki giriş cümlesi olmaktadır. Kadın cinayeti işleyen kişi yeniden ikincil bilgi olarak dolaylı yoldan verilmiştir. Böylece haberde gün içerisinde birçok kadının erkekler tarafından türlü bahaneler ile öldürüldüğü ve buna karşın alınan önlemlerin yetersiz olduğuna ilişkin bilgi Sabah gazetesinde de yer almamaktadır. Bunun tam tersi, kadın, cinsiyetçi bir yaklaşım içinde; boşanmak isteyen eş, ayrılmak isteyen nişanlı gibi sıfat sözceleriyle tanımlanmakta ve bunlar cinayetin haklı nedenleri olarak gösterilmektedir. Bir diğer ayrıntı ise kadın cinayeti geri planda kalırken, cinayeti işleyen kişinin intihar girişimleri ya da kendini öldürmesinin mağduriyet diliyle verilmesidir. 19 Aralık 2018 tarihinde yayınlanan haberde "Nuri Karaata kendisinden ayrılmak isteyen nişanlısı Simge Yıldız'a sokak ortasında kurşun yağdırdı. Karaata, aynı silahla canına kıydı" ifadesi yer almaktadır. Haber yeniden, kadını suçlayıcı bir anlatıma başvurmuştur. Cümlenin bütününde kadın ayrılmak istediği için erkeğin kendi canına da kıydığı anlamı vardır. Böylece canına kıyan kişi mağdur olan olarak sunulmuştur. Okuyucuda, kişinin kendisine yazık ettiği düşüncesiyle katile karşı acıma duygusu canlanabilmektedir. Aynı zamanda kişinin kendisini öldürdüğü bilgisi basit cümle yapısıyla

doğrudan verilmiş, nişanlısını öldüren Karaata ya da Simge Yıldız'ı öldüren Karaata gibi tanımlamalar yapılmamıştır. Bu durum haberde kimin öldüğüyle ilgilenilmediğinin kanıtı olmaktadır.

Sabah gazetesinin kadın cinayetleri haberlerinin neredeyse bütününde, kadının ölümü bir gerekçeyle sunulmuş ve cümle etken ya da edilgen yapı ile verilmiştir. Ancak haber devamında olay, hikâye biçiminde, nedensel ve zamansal ilişki içinde aktarılmıştır. Bu durumda kadının ayrılmak istemesi, boşanmak istemesi, boşanma davası açması vb. durumlar cümle içinde etken yapı ile verilmiş ve özne gizlenmemiştir. Bu durum, ataerkil sistemin çıkarlarına uygun olarak inşa edildiğini göstermektedir. Nitekim cinayetin gerekçesi daha açık şekilde okuyucuya aktarılmış olmaktadır. Bu duruma örnek olarak “Eşi Abdurrahman İnan’dan 4 aydır ayrı yaşayan Cahide İnan boşanmak istiyordu” şeklindeki 22 Ağustos 2018 tarihli haber cümlesi verilebilmektedir. Cümle, kadın cinayeti nedenlerinin tanımlanmasına benzer şekilde, “boşanmak istediği öne sürüldü” ya da “Cahide İnan tarafından boşanma davası açıldı” gibi edilgen yapı kullanmamıştır. Bu durumun tam tersine eylemi gerçekleştiren doğrudan ifade edilmiştir. Bu haber de cinsiyetçi yaklaşımın bir örneği olmaktadır. Ataerkil sistemin çıkarlarına uygun olarak erkek bireylerin haklılıkları ön planda tutulmuş ve cinayet suçu hafifletilmiştir. Böylece kadın cinayetine sunulan gerekçeler bir kez daha meşru kılınmış ve cinayet normalleştirilmiştir.

Haberin cümle yapıları da Cumhuriyet gazetesine benzerlik göstermektedir. Metnin büyük bir kısmı karmaşık bir başka deyişle bağımlı cümle yapısı ile kurulmuştur. Böylece istenilen konu üzerinde anlam bütünlüğü yaratılırken fark edilmesi istenmeyen yerler ise cümle içinde geri plana atılmıştır. Buna “**Sivas’ta psikolojik sorunları olan Ahmet Yapmaz, boşanma davası açan 3 çocuk annesi eşi Fatma Yapmaz’ı öldürdü**” cümlesi örnek verilebilir. Haber, 21 Nisan 2018 tarihinde yayımlanmıştır. Koyu renkli yazılan sıfat sözcükleri ile cümle bağımlı bir başka deyişle karmaşık yapıda verilmiştir. Haberde direk olarak aktarılması gereken olay Ahmet Yapmaz’ın Fatma Yapmaz’ı öldürmesidir. Aynı zamanda cümle yerel bağdaşıklık öğelerini de içinde barındırmaktadır. Ahmet Yapmaz’ın psikolojik sorunlarının olması ve Fatma Yapmaz’ın boşanmak istemesi, kadının öldürülmesiyle nedensellik ilişkisi içinde verilmiştir. Kadının 3 çocuk annesi olması ise spesifik önermedir. Böylece kadın, hem sağlık sorunları yaşayan eşine karşı hem de 3 çocuğuna karşı sorumluluklarını yerine getirmemektedir. Tüm bunların sonucunda sağlıklı düşünemeyen Ahmet Yapmaz’ın cinayet işlemesi makul gözükmemektedir.

Haberde aktarılan bilgi, genel önermelerin ardından verilen spesifik önermelerle desteklenebilmektedir. Böylece haberin inandırıcılığı artmakta ve haber daha çok bilgi

verebilmektedir. Örneğin 12 Ekim 2018 tarihinde yayımlanan “Tekirdağ’ın Saray ilçesinde Hakan Ayyıldız, bir süredir ayrı yaşadığı 4 çocuğunun annesi Şeyda Akyıldız’ı (33), eve dönmeye ikna edemeyince dün sabah işe giderken sokak ortasında 4 bıçak darbesiyle öldürdü” haber girişinde olduğu gibi kadının boşanma isteğinin ardından kaç yaşında olduğu ya da kaç çocuğa sahip olduğu bilgisi, boşanmanın hoş karşılanmayacağını destekleyerek cinayet eylemine sunulan gerekçeleri meşru kılmakta ve haberin dramatik girişiminin nereden sağlandığını göstermektedir.

Sabah gazetesinin kadın cinayetlerinin sunumundaki sözcük seçimleri oldukça sorunlu olmaktadır. Haberde, kadın cinayetlerine dikkat çekmeye çalışmak yerine popülist sunum ön planda tutulmuştur. Böylelikle haberler, cinsiyetçi dili yeniden üretmiştir. Bunlardan bir tanesi “kurban” sözcüğü olmaktadır (19 Aralık 2018). Kurban sözcüğünün TDK’deki karşılığı “bir kimse, bir ülkü ya da bir şey için kendini feda etmek ya da dinin bir buyruğu olarak adağı yerine getirmek” anlamında olmaktadır. Dolayısıyla kadın kendini erkek için feda edebilen bir varlık olarak tanımlanmıştır. Üstelik bu feda boşuna olmamakta, erkeğin haklı olduğu bir konu adına olmaktadır. Erkek egemen toplumda yaşamının bir getirisi olarak, kadınların erkeklere karşı bir sorumluluk taşıdıkları ya da onların tahakkümü altında ne derlerse kabul edecekleri düşüncesi yaygın olmaktadır. Bunun sonucunda erkek barışmak ister ya da kıskanırsa öldürebilme hakkına sahip olmaktadır. Aynı zamanda erkeklerin zorlu maddi ya da manevi sorunların içinde mücadele verdikleri, bu nedenle her zaman haklı olabilecekleri ve kadınların ise her koşulda erkeğin sözüne uyacakları varsayılmakta, uyamadıkları takdirde erkeklerin sinir krizi ya da cinnet geçirerek (25 Nisan 2018 ve 16 Şubat 2018) cinayet işlemleri normal olarak karşılanmaktadır. Bu gibi düşüncelerin en büyük kaynağı ise medyadır. Bu nedenle kurban olan kadın bu sona mahkûm olmaktadır. Çoğu zaman bu sözcük “koca cinneti” şeklinde ifade edilmiştir. Cinnet geçirmek kişinin kendinde olmadığı ve yaptıklarının farkında olmadığı anlamına gelmekte böylece kişi işlediği cinayetten de sorumlu olmamaktadır. Ancak haberlerin çoğunda kişinin gerçekten cinnet geçirdiğine ilişkin bilgi bulunmamakta ya da bu konuda bir uzman görüşüne yer verilmemektedir. Ayrıca kadının boşanmak istemesi ya da kıskanılması gibi durumlar karşısında cinnet geçirmek ise ayrı bir sorun olmaktadır. Bu, erkeklerin kadını koruma ya da sahiplenme hakları olduğunu ve bu nedenle kadının yaşamına ilişkin karar verebilme hakkına sahip olduğu düşüncesinin varlığını göstermektedir. Ataerkil sistemde, namus kavramı kadın üzerinden tanımlanmıştır. Bu durum haber metinlerinde daha çok yaygınlaşmakta ve kabul görmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, Cumhuriyet ve Sabah gazetelerindeki 2018 tarihli kadın cinayeti haberlerinin ideolojik sunumu ele alınmıştır. Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl ele aldıkları ve bu doğrultuda haberlerin söyleminde makro ve mikro düzeyde ideolojik üretimin olup olmadığı incelenmiştir. İki farklı görüşe sahip gazetenin, haberlerindeki farklılıkları ya da benzerlikleri üzerinde durulmuştur. Çözümlemede Teun Adrian van Dijk'ın sosyo bilişsel eleştirel söylem çalışmaları çerçevesinde yer alan makro-mikro modeli kullanılmıştır.

2018 yılında Türkiye'de 440 kadın, erkekler tarafından öldürülmüştür. Bunun 125'i (sırasıyla 57+68) Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde sunulmuştur. Bir başka deyişle toplam sayının yüzde 28.4'ü yayımlanmıştır. Bu yüzde, toplamın yarısının yarısından biraz fazladır. Farklı bir anlatımla, toplamın ¼'ü kadardır. Elbette bu rakam düşündürücüdür. Nicel olarak gazeteler olaylara oldukça az yer vermiştir. Elbette nitel sunum oldukça önemlidir.

Gazetelerin kadın cinayetlerine karşı tutumu genel olarak benzer olmaktadır. Her iki gazetede cinsiyetçi yaklaşıma rastlanmaktadır. Aynı zamanda haberler ataerkil sistemin çıkarları üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla haber söylemleri belirli kalıplarla kuruludur. Cumhuriyet gazetesi zaman zaman kadın cinayetine karşı eleştirel yaklaşıma çalışmıştır. Ancak haber içeriğinde ideolojik üretimden kaçınamamıştır. Haber başlıklarının bir bölümünde kadınların katledildiğine ilişkin bilgi vermesine karşın haber içeriğinde, alışagelmış söylem kalıpları ile erkek egemenliğinin çıkarları korunmuştur. Aynı zamanda bazı haberlerde kadının polis ve savcıya şikâyetinde bulunduğu üzerinde durulmuştur. Ancak haber içeriğinde ya da devamında kadının şikâyetine karşın alınan önlemlerin yetersizliği hakkında bilgiye rastlanılmamıştır. Cumhuriyet gazetesinin kadın cinayetleri haberleri genel olarak küçük sütunlarda ve üçüncü sayfa haberleri olarak verilmiştir. Gün içerisinde yaşanan birden fazla kadın cinayeti olmasına karşın haberlere bunların yalnızca bir kısmı yansımaktadır. Aynı zamanda birden fazla kadın cinayeti haberi genel olarak aynı sütun ya da kare içinde küçük bir bölümde verilmiştir. Haberin herhangi bir bölümünde fotoğraf bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu durum, kadın cinayetlerini biraz daha rutin ve normalleşen olaylar olarak göstermiştir. Bu kadın cinayetleri haberlerine karşı okuyucuların duyarsızlaşmasına neden olabilir.

Sabah gazetesi, Cumhuriyet gazetesine göre haberleri daha sansasyonel biçimde sunmaya çalışmıştır. Kadın cinayetine ilişkin bir eleştiriye ya da karşı bir tavra rastlanmamıştır. Haberler genel olarak baştan sona ataerkil sistemin getirilerine uygun olarak

işlenmiş ve tüm sorumluluk kadın üzerinden anlatılmıştır. Sabah gazetesinde dikkati çeken bir diğer durum ise sözcük seçimleridir. Cumhuriyet gazetesinden ayrı olarak kadınlar “kurban” olarak tanımlanmış ya da kadının öldürülmesini “koca vahşeti”, “koca cinneti” gibi sözcüklerle aktarmıştır. Bu durum kadın cinayetini meşru kılmanın en büyük nedenleri arasındadır.

Böylece her iki gazetenin kadın cinayetleri haberlerinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği yeniden üretilmiştir. Bu tür haberlerle çok sık karşılaşılması sonucunda eşitsizlik her geçen gün daha çok normalleşmektedir. İki gazetenin de sözcük seçimleri cinsiyetçi olmaktadır. Kadınlar genellikle erkek üzerinden eş olarak tanımlanmışlardır.

Kuşkusuz iki gazete de haberin söyleminde ideolojik üretim yapmıştır. Bunun en önemli nedeni ardaan ve bağlam bilgisinin verilmemesidir. Örneğin neden ve nasıl sorularının gerçek yanıtları bulunamamıştır. Kadın cinayetleri, bir toplumun politik yapısı, hukuk sistemi, kültürü, sosyal durumu, ekonomisi, tarihi ve eğitim seviyesiyle ilgilidir. İnsanlar sorun çözümünde neden şiddete başvuruyorlar? Buna ve kadının konumuna ilişkin bir tartışma, uzman görüşü vs. haberlerde bulunmamaktadır.

Bu çözümleme, Teun Adrian van Dijk’ın makro-mikro modelinin Türkçe haberleri açıklamakta kullanılabileceğini göstermiştir. Kuşkusuz eleştirel söylem çözümlemesinin doğru uygulandığında Türkiye’de iletişim çalışmaları için yararlı olacağı açıktır. Bunun için de dilbilimsel kavramlarla ideolojik boyutun harmanlanması gerektiği unutulmamalıdır. Çalışma bunu başardığı iddiasındadır.

Kaynakça

- Butchart, A. ve Mikton, C. (2014). Global status report on violence prevention. Switzerland: World Health Organization.
- Gazioğlu, E. (2013) Kadın cinayetleri: Kavramsallaştırma ve sorunlu yaklaşımlar. *Sosyal Politika Çalışmaları*. 7(30), 89-100.
- Güneş, G. ve Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.
- Özer, Ö. (2019). Kızılca Kıyamet Koparken: Britanya Kültürel Çalışmaları Çerçevesinde Özgün Haber Çözümlenmeleri. Konya: Literatürk Academia.
- van Dijk, A. T. (1983). Discourse analysis: Its development and application to the structure of news. *Journal of Communication*. 33(2), 20-43.
- van Dijk, A. T. (1991). Media contents the interdisciplinary study of news as discourse, K. B. Jensen ve N. W. Jankowski (ed.) *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*, Routledge, 108-120.
- van Dijk, A. T. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse and Society*, (4) 2, 249-283.
- van Dijk, A. T. (1995a). Power and the news media. D. Paletz (Ed.), *Political Communication and Action*, Cresskill, NJ: Hampton Press, 9- 36.
- van Dijk, A. T. (1995b). Discourse analysis as ideology analysis, *In Language and Peace*, Aldershot, Schäffner C. and Wenden A. (Ed.) London: Dartmouth Publishing, 17-33.
- van Dijk, A. T. (1998). *Ideology, A Multidisciplinary Approach*. London: Sage Publication.
- van Dijk, A. T. (2006). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies*, 11 (2), 115-140.
- van Dijk, A. T. (2014). Discourse-cognition-society. Current state and prospects of the socio-cognitive approach to discourse. C. Hart ve P. Cap (Ed.), *Contemporary Critical Discourse Studies* içinde, London: Bloomsbury, 121-146.
- van Dijk, A. T. (2015a). Critical discourse studies: A sociocognitive approach. Ruth Wodak ve Michael Meyer (Ed.), *Methods of critical discourse analysis*, London: Sage, 63-85.
- van Dijk, A. T. (2015b). Critical discourse analysis. D. Tannen, H. Hamilton ve D. Schiffrin (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis*, Chichester: Wiley Blackwell, 464-485.
- van Dijk, A. T. (2016). Sociocognitive discourse studies. John Richardson ve John Flowerdew (Ed.). *Handbook of Discourse Analysis*, London: Routledge. 1-26).
- Yıldız Tahincioğlu, A. N. (2010). “Namus Cinayetleri Üzerinden Yapılan Cinsiyetçilik ve Milliyetçiliğin Köşe Yazılarına Yansımaları”, *Mülkiye*, Cilt: XXXIV Sayı:269: 225-253.

Yıldız-Tahincioğlu, A. N. (2013). Türkiye basınında namusun halleri. *Kültür ve İletişim*, 16(1), 73-104.

Yıldız-Tahincioğlu, A. N. (2015). Türkiye’de Feminist Çalışmalar: Gazete Haberlerinde Kadın Temsilli Konulu Akademik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme, içinde *İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle*, B. Yıldırım (Ed.) Literatür Academia:Konya: 401-431.

<http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>. (erişim tarihi: 27.05.2021).